

go lex Mosaica non cessavit ante Christi mortem & passionem.

Secundò, Christus usque ad mortem legem servavit & servari præcepit: nam Matth.8. leprofanato præcepit adire sacerdotem, ut secundum legem munus offerret quod Moyses mandaverat. Et Matth.23.dixit: *Super Cathedram Moysis sedebunt Scribe & Pharisei; omnia ergo quaque dixerint vobis servate & facite.* Item pridie quam pateretur, cum Discipulis agnum paschalem immolavit: Ergo ante ejus mortem lex Mosaica non cessaverat, sed adhuc obligabat. Unde Luca 22.dicitur, *Venit dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha, &c.* id est necessitate præcepti, quod Christus ante quam moreretur, adimplere voluit.

Tertiò, sicut translatio Sacerdotio, necesse est ut & legis translatio fiat, ut ait Apostolus ad Hebreos 7. ita manente Sacerdotio legem manere necesse est: Sed sacerdotium legis Mosaica non fuit translatum usque ad passionem & mortem Christi; Apostolus enim ad Hebreos 9. affirmit prius tabernaculum habuisse statum, donec per Christi mortem propalaretur sanctorum via: quandiu autem tabernaculum illud Mosaicum habuit statum, habuit & sacerdotium: Ergo lex Mosaica ante Christi mortem & passionem non fuit abrogata.

Quarto, testamentum vetus, quod est idem atque lex, non cessavit nisi per novum: Sed hoc non coepit obligare nisi post mortem Christi, eò quòd testamentum non valeat, nisi intercedat mors testatoris, ut ait Paulus ad Hebreos 9. & probat Ulpianus 1.1. ff. de testamentis: Ergo testamentum non cessavit usque ad mortem Christi.

13. Dices primò, Luca 16.dicitur: *Lex & Propheta usque ad Joannem.* Et Matth.11. *omnes Prophetæ & lex usque ad Joannem Prophetarunt:* Ergo lex vetus cessavit, quando Joannes Baptista prædicare coepit.

Sed nego Consequentiam, sensus enim horum verborum est, quod lex & Prophetæ, usque ad Joannem, præfixerint Christum esse venturum; ille autem jam venisse ostenderit. Vel quod lex & Prophetæ, usque ad Joannem, promissiones temporales prædicaverint; exinde vero coepit evangelizari regnum Dei, consistens in bonis spiritualibus: Hoc enim Christus dixit respondens Pharisæis ipsum irridentibus, quòd nimium affectum erga divitias reprehenderet, carunque contemptum doceret, quasi in hoc dissentire a lege & prophetis promittentibus bona temporalia.

Tertiò responderi potest, verba illa non significare, veterem legem tantum durasse usque ad adventum Christi, & prædicationem Joannis Baptista; sed legem & Prophetas ad illud usque tempus regnasse & triumphasse, ac legem non tantum fuisse, sed & sanam fuisse. Ex quo autem venit Joannes Baptista, lex non est quidem mortua contingenit, sed coepit ægrotare, quia incipiebat jam gratia Evangeli replendescere.

14. Dices secundò: Omnes cæmoniae antiquæ legis spectabant in Christum, tanquam in ultimum lycopum & significabant illum esse venturum: Ergo statim atque Christus venit, ceperunt esse falsa, subindeque lex vetus tunc desinere coepit.

Respondeo, cæmonias veteris legis, non speclasse Christum absolute, sed tanquam Redemptorem; quapropter non simulatque Christus adfuit, abolita sunt, sed simulatque explevit per mortem Redemptoris officium.

15. Dices tertio, Baptismus qui est primum novæ legis sacramentum, fuit à Christo institutus ante mortem: Ergo præceptum Baptismi coepit obli-gare ante mortem Christi, subindeque præceptum Circumcisio obligare desinet ante passionem Christi.

Respondeo, concessu Antecedente, negando Consequentiam; quamvis enim Baptismus fuerit à Christo institutus ante mortem, non fuit tamen in præcepto nisi post passionem & resurrectionem Christi, ut docet D.Thomas 5. p.qu.66. artic 2. his verbis: *Necessitas utendi hoc sacramento indicata fuit homini post passionem & resurrectionem, tum quia in passione Christi terminata sunt figuralia sacramenta, quibus succedit Baptismus, & alia sacramenta novæ legis; tum etiam quia per Baptismum configuratur homo passio & resurrectioni Christi, in quantum mortuus peccato, & incipit nova iustitia vitam;* & ideo oportuit Christum prius pati & resurgere, quam hominibus indiceretur necessitas se configurandi mori & resurrectioni Christi. Unde licet instituto Baptismo, ante Christi mortem & resurrectionem, non fuerit circumcisio necessaria necessitate medijs, cum ad delendum peccatum originale illa non esset unicum medium, sed ad hoc sufficeret Baptismus; erat tamen necessaria necessitate præcepti, nam ita erat legi antiquæ inserta, ut signum esset fidelium qui legem illam profitebantur, illaque proinde uti, dum lex illa persistet, necessarium fuit ex Dei præcepto.

16. Dico tertio, legem Mosaicam cessasse in ipsa Christi morte & resurrectione. Est contra Scotum, Suarez, & alios, existimantes legalia non fuisse omnino & completem extincta, nisi ipso die Pentecostes, in quo facta fuit solemnis promulgatio legis Evangelicæ. Est tamen D.Thomæ h̄c qu. 103. artic.3. ad 2. ubi hæc scribit: *Mysterium redempcionis humani generis completum fuit in passione Christi, unde tunc Dominus dixit, consummatum est, ut habeatur Ioan. 19.* & ideo tunc totaliter debuerunt cessare legalia, quasi jam veritate eorum consummata; in cuius signum in passione Christi, velum templi legitime esse scissum, Matth. 27. & ideo ante passionem Christi, Christo predicante & miracula faciente, curabant simul lex & Evangelium; quia iam mysterium Christi erat inchoatum, sed nondum consummatum; & propter hoc mandavit Christus Dominus ante passionem leproso, ut legales ceremonias observaret.

Idem docent SS. Patres: Augustinus enim sermon.124. de tempore sic ait: *Velum templi scinditur, quia Synagoga honore nudatur, observatio antiqua dissolvitur.* Ambrosius lib. 10. in Lucam cap. 25. Etiam velum templi scinditur, quo mysteriorum Synagoga prophanatio declaratur. Cæsarius homil. 6. in Paschate: sub finem: *Velum templi scinditur. Velum ornamenti tabernaculi est: Coruscante igitur gratia, Ecclesia adificatur, Synagoga destruitur.* Denique Leo Papa serm. 6. de passione, Caiphæ vestes proprias scindentem, quasi Christus blasphemasset, lepidè irridet dicens: *Pontificem legis mox interitare, per hanc vestium suarum scissuram, ostendisse se mox sui sacerdotij honore spoliandum.*

Confirmatur ex communī consensu Hieronymi & Augustini in Epistolis quas sibi mutuo de legalibus scripsere, quibus docent, post mortem & resurrectionem Christi, legales ceremonias mortuas fuisse, id est vim obligandi amississe, quamvis Hieronymus existimaverit, illas post mortem & resurrectionem Christi, nedum mortuas, sed etiam mortiferas fuisse, adeò ut quicunque eas servasset (seclusa ignorantia aut errore invincibili)

vincibili) peccasset: Ergo immerito & sine sufficienti fundamento, Scotus & Suarez, ab illis dis-sentient.

17. Potest insuper conclusio quatuor rationibus suaderi. Prima est: Cum lex Mosaica umbratilis & figurativa fuerit, debuit adveniente veritate quam figurabat, cessare: Sed per Christi mortem & resurrectionem impleta fuerunt omnes figuræ antiquæ legis, ut Christus jam morituras significavit, cum dixit *Consummatum est:* Ergo in morte & resurrectione Christi lex Mosaica cessavit, & penitus fuit abrogata. Unde Leo Papa serm. 7. de passione: *Ut umbra cederent corpori, antiqua observantia novo exclusit sacramento, hostia in hostiam transit, sanguine sanguis austertur, & legalis festivitas, dum mutatur, impletur.*

Secunda: Christus in cæna ultima novum condidit testamentum, quod morte deinde & resurrectione sua confirmavit: Ergo vetus quasi senio iam confectum, accedente tunc novo, extinctum est. Consequenter pater, valor enim testamenti posterioris, revocat vim prioris, quotiescumque posterius cōditur ad revocandum prius, ut pater in humanis: Atqui novum testamentum conditum est, ut prius revocaretur, ut flatentur omnes, docetque Apostolus ad Hebreos 10. his verbis: *Ausserit prium, & sequens statu. Et cap. 8. Dicendo novum veteravit prius. Quod autem antiquatur & sensic prope interitum est: Ergo &c.*

Tertia ratio: Ad Romanos 7.ex eo quod sumus liberati à peccato, infert Paulus quod sumus pariter & à iugis legis exempti: Sed in morte & resurrectione Christi sumus à peccato liberati: Ergo & à lege veteri. Unde idem Apostolus ibidem ait, quod sicut mulier in morte viri libera fit à lege matrimonij, ita Synagoga in morte Christi, à legis obligatione liberata est.

Quarta ratio sumitur ex illo Apostoli ad Hebreos 7. *Translatio sacerdotio, necesse est, ut & legis translatio fiat:* Ergo cessante sacerdotio veteris legis, ipsam quoque legem veterem cessasse necesse est; quandoquidem juxta Paulum & rei veritatem, erat connexio & concomitantia necessaria inter legem & sacerdotium: Atqui sacerdotium veteris legis, in ipsa Christi morte & resurrectione cessavit: tunc enim sacerdotium Aaronicum totaliter fuit evacuatum, & in sacerdotium Christi translatum, ut colligatur ex illo Apostoli ad Hebreos 9. *Christus auctori Pontifex futurorum bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum, non manufactum, id est non huius creationis, sed per proprium sanguinem introiit semel in sancta, eternâ redēptione inventa:* Ergo lex vetus in ipsa Christi morte & resurrectione cessavit, & penitus abrogata est, etiam quod ad præcepta moralia; nam quanvis hæc etiam nunc retineant vim obligandi; non tamen quatenus præcepta legis Mosaicæ sunt, sed quatenus sunt præcepta legis naturalis, quorum obligatio perpetua est.

Dixi autem, in ipsa Christi morte & resurrectione, tum quia cum lex vetus non solùm passionis & mortis Christi, sed etiam ejus resurrectionis figura & umbra extiterit, ante resurrectionem Christi, nondum fuit perfectè completa, nec proinde totaliter extincta. Tunc etiam, quia sacerdotium Aaron, quod erat proprium legis veteris, non debuit aboleri, donec sacerdotium Christi esset consummatum, & in perfectione atque indefectibilitate constitutum, quod non habuit usque ad ejus resurrectionem, in qua ipse Christus vitam immortalem & indefectibilem reassumpit; unde

tunc solùm adimplita fuit hæc prophétia Davidis: *Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.* Adde quod obligatio Baptismi, qui est totius legis Evangelicæ fundamentum, coepit solùm post resurrectionem Christi, cum ipsa dié resurrectionis, Christus ejus præceptum proposuerit, dicendo Apostolis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Ergo tunc solùm & non ante cessavit lex vetus.

18. Contra istam conclusionem objiciunt Adversarij: Lex Mosaica non prius desinet, quam Evangelica coepit obligare, cum generatio illius, sit corruptio illius, juxta illud Apostoli ad Ephes 2. *Legem mandatorum decretis evançians,* id est legem Mosaicam decretis Evangelicis excludens, ut exponunt Chrysostomus, Theophilaetus, & Ocumenius ibidem: Atqui lex Evangelica non coepit obligare ante diem Pentecostes: Ergo ante illum diem lex Mosaica obligare non desinet. Majorem ut certam supponant, Minorem vero sic probant. Lex ante sui promulgationem non obligat, ut docet S.Thomas supra qu.90. artic.4. Sed lex Evangelica non fuit promulgata ante Pentecosten: Ergo ante diem Pentecostes obligare non coepit. Minor probatur, tum quia usque ad tempus Pentecostes Apostoli non proposuerunt populo publicè Evangelium; tum etiam, quia quemadmodum lex vetus non fuit promulgata, nisi quinquagesimo die à Paschate Iudeorum; ita non debuit lex nova promulgari, nisi post quinquaginta dies à Paschate sive resurrectione Christi; promulgationem enim legis Mosaicæ, figuram fuisse promulgationis legis Evangelicæ, supra art.2. in fine ostensum est.

Huic argumento, quod est præcipuum Adversariorum fundamentum, respondeo concessa Majori, negando Minorem, & ad illius probationem dico, duplē esse legis promulgationem, unam essentialē, legi sufficiētē, quæ sit quando Princeps ut publica persona illam proponit & intimat suis subditis in curia existentibus; altera solemnis & accidentalē, atque ad tollendam subditorum ignorantiam ordinata; quæ sit cum lex à præcone per singulas provincias, aut per omnes præciplias civitates publicatur. Quanvis ergo lex Evangelica hoc secundo genere promulgationis, solūm die Pentecostes promulgata fuit ab Apostolis ut Christi præconibus; ipso tamen die resurrectionis fuit à Christo proposita & intimata Discipulis, his verbis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Unde à die resurrectionis coepit habere vim legis ex se obligantis, quamvis hæc promulgatio non sufficeret ad tollendam ignorantiam illius, nec proinde ad reddendum homines inexcusabiles ab ejus transgressione. Ex quo pater ad primam probationem Minoris. Ad secundam vero similiter dico, legem Mosaicam promulgatione sufficiētē ad rationem legis, fuisse promulgatam ab eo tempore quo Deus eam dedit Moysi in monte Sina, tunc enim locutus est Deus ut Princeps & Legislator, subindeque ex eo tempore præcepta illius legis lata à Deo, vim legis habuerunt; adeò ut ipsius publicatio facta deinde à Moysi toti populo, non habuerit vim promulgationis necessariæ ad essentialē legis, sed tantum declarationis, ne homines ignorantiæ ab ejus obligatione excusari possent. Quare licet publicatio illa veteris legis facta per Moysen, fuit figura promulgationis legis Evangelicæ, facienda per Apostolos in die Pentecostes, hinc tamen non sit istam fuisse necessariam, ad rationem & essentialē

essentia legis Evangelica, sed tantum ad tollendum ignorantiam ipsius.

19. Ad solutionem alterius argumenti, quod contra nostram conclusionem fieri posset, Advertendum est, quod licet à passione & resurrectione Christi, usque ad Evangelij divulgationem, lex antiqua mortua fuerit, ita ut nec obligaret, nec vim obligandi haberet, non tamen penitus erat inutilis, sicut est modò; sed quandiu permanit ejus bonitas, & non fuit mortifera, pueri Iudaorum recipientes Circumcisionem, à peccato originali justificabantur; illique qui bona fide legem illam observabant, salvabantur; divinam namque bonitatem decebat, ut quandiu sustinuit legem illam, non auferret ejus utilitatem, ut prodesset illis, qui bonâ fide illam observabant; unde pro illis valebat dispensatio & permisso per legem data, repudiandi uxorem legitimam, & ducendi aliam, vel habendi plures simul.

§. IV.

Vtrum lex Mosaica statim atque cessavit obligare, fuerit mortifera?

20. Partem affirmantem tenuit olim D. Hieronymus, ut constat ex Epistola ejus ad Augustinum, quae inter Epistolas ipsius Augustini communeratur undecima; distinxit enim solum duo tempora, unum ante passionem Christi, in quo legalia non erant mortua, quasi non habentia vim obligatoriam, aut expiativam, pro suo modo; nec etiam mortifera, quia non peccabant ea obserantes, alterum post passionem Christi, in quo non solum mortua (id est non habentia virtutem & obligationem) sed etiam mortifera fuerunt, ita scilicet quod peccarent mortaliter quicunque ea observarent. Oppositum docuit Augustinus Epist. 9. & 19. ad Hieronymum, ubi distinxit tria tempora. Unum ante Christi passionem, in quo legalia neque erant mortifera, neque mortua. Aliud post tempus Evangelij divulgati, in quo legalia sunt mortua & mortifera. Tertium autem est tempus medium, scilicet à passione Christi, usque ad divulgationem Evangelij, in quo legalia quidem fuerunt mortua, quia neque vim aliquam habebant, neque aliquis ea observare tenebatur: non tamen fuerunt mortifera, quia illi qui ex Iudaicis conversi erant ad Christum, poterant illa licet observare, dummodo non sic ponerent spem in eis, quod ea reputarent necessaria ad salutem, quasi sine legalibus fides Christi justificare non posset. Augustinum fecutus est D. Thomas hic quæstio. 103. articul. 4. ad 3. aliquæ Theologi communiter, cum quibus.

21. Dico, legem Mosaicam non fuisse mortifera statim atque cessare coepit illius obligatio, sed aliquo tempore post illius abrogationem, fuisse licitum servare illius præcepta ceremonialia, quamvis non esset necessarium.

Probatur efficaciter, quia ipsimet Apostoli usurparunt ceremonialia ijs in locis ubi jam lex Mosaicæ desierat obligare, facta jam sufficienti promulgatione legis Evangelicæ: ut patet ex Actorum 16. ubi Paulus Timotheum ex patre Gentili natum circumcidit; & cap. 18. ubi more Nazaraeorum toronit caput in Cenchrīs; & cap. 21. ubi de consilio Jacobi Apostoli, & seniorum, usus est legali purificatione cum Iudaicis, ut illos sibi conciliaret, & purificatus

cum illis templum ingressus est. Demum cap. 15. ejusdem libri, in Concilio Apostolorum statutum fuit, ut Christiani abstinerent à sanguine, & à suffocato, quæ una erat ex cærementijs legalibus.

Responder D. Hieronymus Epistolâ citatâ, nunquam Apostolos post resurrectionem Christi legalia observasse secundum veritatem, sed solùm ex quadam pia simulatione, ne scandalizaret Iudaos, & eorum conversionem impeditarent.

22. Verum si cærementia illæ tunc fuissent mortifera, ut sentit Hieronymus, non licitum fuisset Apostolis, eas simulatoriè usurpare; quia contra fideli professionem est, ut cultu superstitioso & profiteri exteriori falsam religionem; cuiusmodi erat religio Iudaorum quoad cultus illos, si jam erant superstitiosi, & mortiferi. Item si licuisset Apostolis uti simulatoriè cultu superstitioso Iudaorum, ut eos lucrarentur, quemadmodum ait Hieronymus, licuisset illis similiter uti simulatoriè cultu superstitioso Gentilium, ut faciliter eos converterent; & nunc eriam liceret uti cærementia Iudaicis, simulareque eorum fidem, ut eos lucrificeremus, sicut contra Hieronymum recte argumentatur S. Augustinus Epistolis citatis. Addit S. Thomas loco supra citato, *Indecens vide quod Apostoli ea occultarent propter scandalum, quæ pertinent ad veritatem vite & doctrinae, & simulatione uterentur in his quæ pertinent ad salutem fidem.*

23. Potest insuper suaderi conclusio optimâ congruentia, quâ uititur D. Augustinus ad probandum, post abrogationem legis Mosaicæ, per aliquod tempus fuisse licitum legalia servare, usque ad sufficientem divulgationem Evangelij, quamvis non esset necessarium. Sicut enim (inquit) solemus homines mortuos aliquandiu ante sepulturam servare, ut cum honore sepultura tradantur: ita decuit legalia, quæ ut viva post Christi mortem servari non poterant, ut mortua usque ad perfectam Evangelij divulgationem servari, ut cum honore mortua mater synagoga sepeliretur; & ne homines existimarent, si ea statim rejecta fuissent, veterem legem fuisse abominabilem, perinde ac Gentilium cultum, quem nullam unquam mora sustinere Apostoli voluerunt.

24. Dices, si licitum erat post abrogationem legis Mosaicæ per aliquod tempus legalia servare, non potuit rationabiliter Paulus ad Galatas 2. reprehendere Petrum Apostolum, cù quid illa usurpareret, seque à Gentilibus Antiochenis, recens conversis segregaret, ut vivaret Iudaicè cum Iudaicis, qui Jerofolymis à Jacobo advenerant: Atqui Paulus jure reprehendit Petrum, qui ut dicitur ad Galat. 2. reprehensibilis erat: Ergo post abrogationem legis Mosaicæ, non licitum fuit servare legalia.

Respondeo, negando sequelam Majoris, Petrus enim jure fuit reprehensus à Paulo, non quid simpliciter uteretur cærementijs Iudaicis, post abrogationem legis Mosaicæ (quod ipsimet Paulus sèpius fecerat, ut supra ostendimus) sed quid uteretur cum aliqua imprudentia & scandalo infirmorum, adeò ut Christiani ex ejus facto inducerent ad existimandum observationem legalium esse adhuc necessarium, & ita quodammodo cogerentur Iudaizare, ut significant verba illa Pauli ad Petrum ad Galat. cap. 2. *Si tu Iudeus cùm sis, gemiliter vivis, & non Iudaicè, quomodo cogis gentes Iudaizare?* Solutio est D. Thomæ

hic

hic quæst. 103. artic. 4. ad 2. ubi hæc scribit. *Non peccavit Petrus in hoc, quod ad tempus legalia obserbat, quia hoc sibi licet tanquam ex Iudaicis conversus; sed peccabat in hoc, quod circa legalium obseruantiam, nimiam diligentiam adhibebat, ne scandalizaret Iudaos, ita quod ex hoc sequebatur Gentilium scandalum.*

25. Queres, quo præcisè tempore cœperit lex Mosaica esse mortifera?

Respondeo hoc esse dubium & incertum, valde tamen probabile esse quod plerique Theologi docent, illam solum copiæ esse mortifera quodragesimo circiter post Christi mortem anno, postquam Evangelium sufficienter jam toto orbe Iudaicis promulgatum fuit per Apostolos, tempore Jerosolymitanum, una cum statu Reipublicæ Iudaicæ, à Romanis Imperatoribus evensum; tunc enim non erat amplius necessarium deferre honorem Synagogæ jam extinctæ, aut uti condescensu erga Iudaos, tandem Dei vocationi rebellis.

CAPUT X.

De lege divina nova, sive Evangelica.

1. **C**ertum de fide est, Christum non solum ab antiqua lege nos liberasse, sed etiam novam instituisse, ad Christianos pertinentem; hoc enim plura utriusque testamenti testimonia aperte declarant, & Tridentinum sess. 6. can. 12. confirmat, anathemate damnans eum qui dixerit, *Christum Iesum à Deo hominibus datum fuisse ut Redemptorem cui fidant, non etiam ut legislatorem cui obdiant.* Ratio etiam suffragatur: Nullum enim regnum, nullæ communitas perfecta civilis, aut Ecclesiastica, potest sine legibus convenienter gubernari, stabiliter conservari, atque ad finem propositum efficaciter dirigi, ut lumine ipso naturali, & experientia notum est: cùm igitur Christus Ecclesiam instituerit, ut novum regnum spirituale, debuit leges illi dare per quas in sua institutione gubernari, conservari, & ad finem propositum, qui est salus æternæ, promoveri possit. Unde Isaiae 3. de Messia dicitur: *Dominus iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse salvabit nos.*

2. Neque obest illud Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est,* quo significati videtur, Moysem fuisse legislatorem, non verò Christum, ipsumque nullam tulisse legem, sed solum gratiam & justificationem nobis promeruisse. Respondetur enim, non idè gratiam dici per Christum factam, legem verò per Moysen datam, quod Christus nullam legem tulerit, sed quia Moyses dedit Iudaicis nudam legem sine gratia, id est legem præcipientem, sed non juvantem; Christus verò dedit nobis legem cum gratia, id est legem præcipientem, & adjuvantem. Quam ob causam vocatur ab Apostolo *lex Spiritus, & à Christo jugum suave, & onus leve.*

3. Lex nova à Christo data, præcepta tripliæ generis continet, neimpè moralia, sacramentalia, & fidei; inter quæ hoc intercedit discriben, quod moralia, cum sint juris naturalis, non fuerunt à Christo instituta, sed tantum explicata, & vindicata ab erroribus, quibus ex hominum

malitia fuerant involuta. Sacramentalia verò instituta sunt à Christo, ut essent loco veterum, quæ ab ipso abrogata sunt. Præcepta verò fidei de novo instituta non sunt, sed tantum ex implicitis facta fuerunt magis clara; ita ut nunc explicitè mysteria quædam credere teneamur, quæ in lege veteri implicitè duntaxat credebantur: cujusmodi sunt Nativitas, Passio, & mors Christi, quæ à Iudaicis obscure credebantur, sed expresse creduntur à Christianis.

4. Lex vetus & lex nova, seu Evangelica, in multis conveniunt, & in multis discrepant. Conveniunt primò in eo quod sicut lex Mosaica promulgata est die quinquagesimo post Pascha, id est in die Pentecostes, sic etiam lex Evangelica, ut constat Actorum 2. Secundò, sicut illa in monte Sina, ita ista in monte Sion promulgata est, juxta illud Isaiae 2. *De Sion exhibuit lex, & verbum Domini de Ierusalem.* Tertiò, sicut ibi auditæ sunt tonitrua & fulgura, ita hæc factus est repente de celo sonus, tanquam adveniens spiritus vehementis. Quarto, sicut ibi apparuit ignis & fumus, ita hæc apparuerunt dispersa lingua tanquam ignis.

Quinto, sicut ibi timore percussi sunt Iudei, ita hæc Apostoli, Sextò sicut ibi Angelus clangore buccina verba Decalogi perstrepebat, ita hæc tuba Evangelica Apostolorum ore insonuit, ejusque sonus in omnem terrarum orbem exiit. Demum quemadmodum in propitiatorium vertebari vultus duo Cherubini, ita duæ leges Mosaica & Evangelica, in Christum, veluti magnum quoddam mundi propitiatorium, oculos vertunt; cùm eadem Christi gratia populus Iudaicus qui Christi adventum præcessit, & Christianus qui sequitur, salvus factus sit, & eodem immaculati Agni sanguine redemptus. Unde Augustinus epist. 175. ad Optatum: *Cum omnes justi, id est veraces Dei cultores, sive ante incarnationem, sive post incarnationem Christi, nec viventes, nec vivant, nisi ex fide incarnationis Christi, in quo est gratia plenitudo: profectò quod scriptum est Act. 4. Non est aliud nomen sub celo, in quo oporteat nos salvos fieri, ex illo tempore valet ad salvandum genus humana, ex quo in Adam vitium est.*

5. Discrepant vero duæ illæ leges, primum in eo quod Mosaica scripta sit in tabulis lapideis, ministerio Angelorum, Evangelica verò per Spiritum Sanctum hominum cordibus insculpta, juxta illud Jeremiæ 31. *Dabo legem meam in vescibus eorum, & in cordibus eorum scribam eam.* Unde Theophilactus in cap. 3. epist. 2. ad Corinth. *Quanto intervallo spiritus ab arcamento distat, & cor à lapide, tanto & novum à lege discrepat testamentum.* Et Augustinus de spir. & litt. cap. 17. *Ibi in tabulis lapideis digitus Dei operatus est, hic in cordibus humanis. Ibi lex intrinsecus posita est quæ injuriterrentur, hic extrinsecus data est ut justificarentur.* Et rursus cap. 21. *Distat à vetero testamento novum, eo quod per novum scribitur lex Dei in corde fidelium, que per vetus in tabulis scripta est.* Nec istam inscriptionem, quæ justificatio est, poterat efficiere in Iudaicis lex in tabulis scripta. Sicut cinit tanto magistro dignus discipulus Propter libro contra Collatorem capit. 22. his verbis: *In cordibus digito suo Deus, id est Spiritu Sancto, scribit novum testamentum, ut legis plenitudinem, & opera charitatis naturaliter exequantur, reformatæ scilicet, renovataque naturam.*

6. Secundò differunt lex vetus & nova, in eo quod lex nova, cùm habeat præsentem Christum, ejus auctorem & institutorem, qui potuit ex persona

facta